

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПЕТРИК КРИСТІНА ЮРІЇВНА

УДК 378.091.011.3-051:373.3]:37.064.3](043.3)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІНТЕРАКТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ
ВЗАЄМОДІЇ УЧНІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Бердянськ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Бердянському державному педагогічному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор
Коваль Людмила Вікторівна,
Бердянський державний педагогічний
університет, декан факультету
психолого-педагогічної освіти та мистецтв.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Кічук Надія Василівна,
Ізмаїльський державний
гуманітарний університет,
декан педагогічного факультету;

кандидат педагогічних наук, доцент
Кіліченко Оксана Іванівна,
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»,
доцент кафедри педагогіки
початкової освіти.

Захист відбудеться «07» квітня 2020 року об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 18.092.01 в Бердянському державному педагогічному університеті за адресою: 71118, м. Бердянськ, вул. Шмідта, 4, 1 поверх, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Бердянського державного педагогічного університету (71118, м. Бердянськ, вул. Шмідта, 4) та на сайті університету (<http://bdpu.org/svr/svr18-092-01/>).

Автореферат розісланий «05» березня 2020 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

В. І. Жигір

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Нову парадигму сучасної початкової школи пов'язано з упровадженням ідей педагогіки партнерства, дитиноцентризму та переходом на якісно новий рівень побудови взаємовідносин між учасниками освітнього процесу, створенням психологічно-комфортної атмосфери, продуктивної для позитивного самопочуття учнів, розвитку їх пізнавальної активності та самостійності.

Педагог буде здатний працювати в умовах Нової української школи, якщо в процесі його професійної підготовки забезпечуватиметься організація суб'єкт-суб'єктної взаємодії, формування гуманістичних цінностей; усвідомлення ним значущості цілей, змісту, методів і форм інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Концептуальні положення щодо вдосконалення та подальшого розвитку вищої педагогічної освіти закладено в сучасних нормативних документах, зокрема Законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013), Концепції Нової української школи (2017), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018), проєкті «Фінська підтримка реформи української школи» (2018) тощо.

Проблему професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів різноаспектно розкрито в наукових дослідженнях, а саме: методологічні основи сучасної філософії освіти (В. Андрущенко, О. Базалук, В. Кремень, А. Кузьмінський, В. Луговий, В. Лутай, В. Огнев'юк та ін.); теоретико-практичні засади оновлення вищої педагогічної освіти в умовах євроінтеграції (К. Баханов, І. Богданов, І. Глазкова, О. Гуренко, В. Жигір, А. Крамаренко, Л. Петухова, І. Соколова, О. Співаковський та ін.); особливості суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії викладачів і студентів (І. Андрущук, А. Бойко, Л. Велитченко, В. Гриньова, Н. Кічук, О. Легун та ін.), зокрема майбутніх учителів початкової школи (В. Бондар, О. Кіліченко, Л. Коваль, О. Ліннік, О. Матвієнко та ін.); реформування початкової освіти на ідеях Концепції Нової української школи (І. Барбашова, Н. Бібік, М. Вашуленко, Я. Кодлюк, О. Онопрієнко, О. Савченко, С. Скворцова, А. Цимбалару та ін.); застосування інтерактивних технологій навчання в освітньому процесі початкової школи (Л. Бекірова, О. Комар, О. Ліба, І. Осадченко, Н. Павленко, Л. Пироженко, О. Пометун, Н. Руденко, Ю. Руднік та ін.).

Проте проблема професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів не була предметом окремого дослідження.

Аналіз нормативно-правових документів, наукових джерел і педагогічного досвіду в контексті досліджуваної проблеми засвідчив, що нерозв'язаними залишаються суперечності між:

– соціальним замовленням на вчителя, який спрямовує свою діяльність у площину гуманістичної інтерактивної навчальної взаємодії учнів, та традиційною системою підготовки майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти;

– потребами суспільства в педагогах, готових організувати інтерактивну навчальну взаємодію учнів, і в більшості випадків застарілому змісті підготовки майбутніх учителів початкової школи до відповідного виду діяльності;

– оновленими освітніми цілями щодо забезпечення інтерактивної навчальної взаємодії учнів початкової школи та низьким рівнем здатності вчителя організувати цей процес на практиці.

Отже, науково-практичні потреби в розв'язанні виявлених суперечностей, актуальність порушеної проблеми та недостатня її розробленість зумовили вибір теми дисертації **«Підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до комплексної науково-дослідної теми кафедри початкової освіти Бердянського державного педагогічного університету «Підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців початкової освіти» (протокол № 1 від 01 вересня 2016 р.) № держреєстрації 0116U008834. Тему дослідження затверджено вченою радою Бердянського державного педагогічного університету (протокол № 11 від 05 квітня 2013 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 23 квітня 2013 р.).

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи в закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – формування готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Відповідно до мети визначено **завдання дослідження:**

1. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури розкрити сутність понять дослідження.

2. Розглянути особливості сучасного етапу професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

3. Схарактеризувати критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

4. Розробити модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів та визначити педагогічні умови її реалізації.

5. Експериментально перевірити ефективність моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Для виконання поставлених завдань було використано такі **методи дослідження:**

теоретичні: аналіз психолого-педагогічної літератури з метою з'ясування стану та перспектив проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; синтез, узагальнення –

для теоретичного обґрунтування актуальності проблеми та визначення базового понятійного апарату дослідження; порівняння, абстрагування й конкретизація – для пояснення сутності готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; моделювання – для розробки експериментальної моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів;

емпіричні: діагностичні (анкетування, бесіда, тестування) – для оцінки рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; статистичні – для кількісного і якісного аналізу результатів педагогічного експерименту та встановлення наукової достовірності отриманих результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

вперше: теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, що складається з методологічного, операційно-змістового та контрольного-оцінного блоків, реалізується за педагогічних умов (створення студентоцентрованого середовища в процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; спрямованість діяльності викладача на практико-орієнтований характер підготовки студентів до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; залучення здобувачів вищої освіти до рефлексивної діяльності під час їх підготовки до організації інтерактивної навчальної взаємодії молодших школярів), результатом якої є готовність майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; визначено сутність поняття «підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів»;

уточнено поняття «готовність майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів»;

удосконалено зміст (дидактичний та методичний складники) підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів;

подальшого розвитку набули ідеї впровадження особистісно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів у професійну підготовку майбутніх учителів початкової школи; наукові положення практико-орієнтованої підготовки студентів до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів у контексті реалізації Концепції Нової української школи.

Практичне значення дослідження полягає в оновленні змісту фахових дисциплін («Дидактика», «Методика навчання української мови», «Методика навчання літературного читання»), виробничої (стажистської) практики на основі запропонованої системи інтерактивно-фахових завдань з метою формування готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; розробленні й упровадженні дисципліни вільного вибору студентів

«Особливості організації інтерактивної навчальної взаємодії здобувачів початкової освіти».

Матеріали дослідження впроваджено в освітній процес Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 57–28/911 від 17.09.2019 р.), Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (довідка № 2119/01 від 30.09.2019 р.), Криворізького державного педагогічного університету (довідка № 09/1–471/3 від 02.10.2019 р.), Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» (довідка № 68–19–1200 від 03.10.2019 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження оприлюднено й обговорено на науково-практичних конференціях: *міжнародних*: «Карпати-Аппалачі: формування особистості в контексті сталого розвитку гірських регіонів» (Івано-Франківськ, 2013), «Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті педагогічних ідей Фрідріха Фребеля» (Херсон, 2014), «Модернізація педагогічної освіти: виклики ХХІ століття» (Київ, 2016), «Педагогічні ідеї Софії Русової у контексті сучасної освіти» (Чернігів, 2016), «Актуальні проблеми психології та педагогіки» (Харків, 2016), «Проблеми фахової підготовки вчителя початкової школи в контексті становлення Нової української школи» (Київ, 2016), «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі» (Одеса, 2017), «Pedagogy and Psychology In the Age of Globalization – 2017» (Budapest, Hungary, 2017), «Інтегрований контекст навчання: теорія і практика» (Чернігів, 2018), «Формальна і неформальна освіта у вимірах педагогіки добра Івана Зязюна» (Полтава, 2018); *всеукраїнських*: «Підготовка майбутніх учителів до професійної діяльності в умовах варіативності змісту початкової освіти» (Бердянськ, 2011), «Сучасні технології реалізації освітньо-професійної програми підготовки фахівців з початкової освіти», (Київ, 2013), «Реалізація компетентнісного підходу в системі професійної освіти педагога» (Євпаторія, 2013), «Ідеї К. Д. Ушинського в розвитку вітчизняної освіти» (Чернігів, 2013), «Педагогічна освіта і наука: традиції, реалії, перспективи» (Умань, 2014), «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» (Переяслав-Хмельницький, 2016), «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (Бердянськ, 2017), «Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти» (Бердянськ, 2017), «Підготовка сучасного педагога дошкільної та початкової освіти в умовах розбудови нової української школи» (Херсон, 2018), «Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення» (Полтава, 2018).

Публікації. Основні результати дисертації відображено в 17 публікаціях автора (16 одноосібних), з них: 6 статей у наукових фахових виданнях України з психолого-педагогічних наук, 1 стаття в зарубіжному науковому виданні, 9 тез доповідей у матеріалах конференцій, 1 колективна монографія.

Особистий внесок автора. У спільній публікації з Л. Коваль, А. Крамаренко, К. Степанюк та ін. [17] автором розроблено підрозділ 2.5 «Підготовка майбутніх учителів до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії молодших школярів у процесі навчання».

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (320 позицій на 32 с.), 5 додатків (54 с.). Загальний обсяг дисертації – 255 сторінок, з яких 169 сторінок основного тексту. Робота містить 17 таблиць і 5 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми та доцільність її наукової розробки, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження, охарактеризовано методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, подано інформацію про впровадження й апробацію дослідження; відомості про публікації, в яких відображено основні теоретичні положення; висновки дисертаційного дослідження, а також подано його структуру.

У першому розділі **«Теоретичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів»** охарактеризовано поняття дослідження, висвітлено проблему підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів у психолого-педагогічній літературі, визначено сутність та структуру готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Здійснений аналіз основних дефініцій дослідження («взаємодія», «навчальна взаємодія», «суб'єкт-суб'єктна взаємодія», «інтерактивне навчання», «інтерактивна навчальна взаємодія учнів») дозволив уперше сформулювати базове поняття «підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів».

Вивчення джерельної бази досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній літературі дозволило констатувати необхідність оновлення вищої педагогічної освіти на засадах гуманізму, студентоцентризму, співпраці, педагогіки партнерства, навчальної взаємодії, діалогізації (О. Біда, І. Гавриш, М. Оліяр, Н. Теличко, О. Федій та ін.). З'ясовано, що відбувається зміна функцій діяльності викладача, зокрема активно впроваджуються інноваційні технології; формується новий тип педагогічного мислення, в основі якого є практико-орієнтоване навчання студентів, здатність створювати комфортне студентоцентроване середовище (І. Дичківська, О. Дубасенюк, О. Кривильова, М. Марусинець, О. Митник, І. Пальшкова, Л. Петухова, В. Ушмарова та ін.). У сучасних реаліях особливого значення надається мобільності студентів, вибору ними індивідуальної траєкторії навчання, умінню здійснювати особистісну й професійну рефлексію, прагненню до самовдосконалення (О. Будник, Р. Пріма, С. Стрілець, І. Упатова, Л. Хоружа та ін.).

Уточнено сутність поняття «готовність майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів» та визначено структуру, яка включає ціннісно-мотиваційний, змістовно-процесуальний, особистісно-рефлексивний компоненти.

У другому розділі «**Моделювання підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів**» проаналізовано сучасний стан підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, розроблено модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, визначено та схарактеризовано педагогічні умови її реалізації.

Вивчення стану досліджуваної проблеми засвідчило, що в сучасних стратегічних орієнтирах професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи недостатньо уваги приділено реалізації масштабної реформи освіти «Нова українська школа». В змісті теоретичної та практичної підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта передбачено замало практико-орієнтованих завдань, які б сприяли формуванню в них умінь створювати комфортне освітнє середовище в початковій школі, забезпечувати діалогову взаємодію; моделювати, проводити та аналізувати уроки на основі організації інтерактивної навчальної взаємодії молодших школярів.

Особлива увага приділена діагностуванню сформованості компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів на основі обґрунтованих критеріїв (професійно-мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, рефлексивно-оцінний) та показників.

На констатувальному етапі експерименту виявлено чотири рівні сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів: високий, достатній, середній та низький.

Студенти, в яких зафіксовано показники, характерні для високого рівня сформованості готовності до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, були переконані в правильності обраної професії та повністю усвідомлювали значущість організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів в освітньому середовищі початкової школи, яка базується на суб'єкт-суб'єктних відносинах, засадах педагогіки партнерства, дитиноцентризму. Вони мали ґрунтовні дидактичні та методичні знання, що становили основу вмій здійснювати моделювання й проведення уроків, успішно організовуючи при цьому інтерактивну навчальну взаємодію учнів, могли аналізувати наслідки його проведення. Майбутні вчителі початкової школи постійно знаходилися у творчому пошуку, демонстрували здатність до професійного зростання, саморозвитку та самовдосконалення.

Учасники експерименту з достатнім рівнем сформованості готовності до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів свідомо вибрали професію вчителя, були достатньо вмотивовані та усвідомлювали значущість цього педагогічного феномену. Загалом вони оволоділи дидактичними та методичними знаннями і вміннями, проявляли здатність здійснювати моделювання та проведення уроків; інколи припускалися незначних методичних помилок, але під час аналізу за допомогою вчителя або викладача могли їх усунути. Студенти цього рівня спрямовані на саморозвиток та самовдосконалення, проте не завжди самостійно знаходили правильні шляхи зростання творчого потенціалу.

Майбутні вчителі початкової школи з середнім рівнем сформованості готовності до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів недостатньо

усвідомлювали її значущість, були частково вмотивовані на подальшу педагогічну діяльність. Респонденти хоча й засвоїли дидактичні та методичні знання, проте під час моделювання і проведення уроків на основі організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів відчували значні труднощі, навіть за підтримки вчителя або викладача не завжди могли виправити помилки. Учасники експерименту виявляли часткову здатність до професійного самовдосконалення.

Низький рівень сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів притаманний студентам, які не були впевнені в правильності обраної професії загалом, а тому не усвідомлювали значущість організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів в освітньому середовищі початкової школи. Недостатнім було прагнення до систематичного оволодіння дидактичними та методичними знаннями і вміннями. Під час моделювання й проведення уроку на основі організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів респонденти відчували значні труднощі; як правило, потребували постійної методичної підтримки та порад учителя і викладача, не могли знайти й виправити помилки. Студенти цього рівня не приділяли належної уваги розвитку творчого потенціалу, не прагнули до професійного зростання.

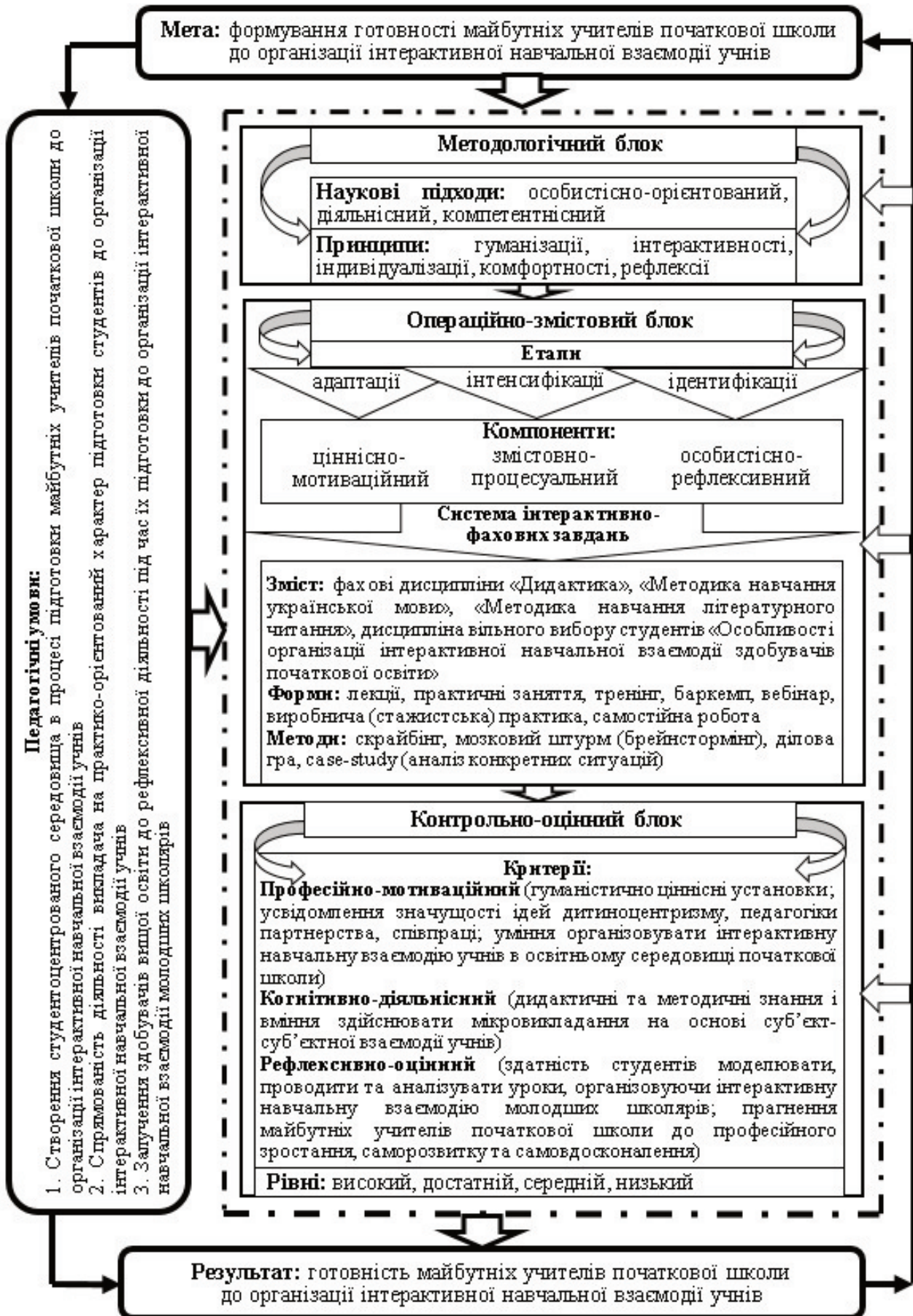
Розроблено модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів (рис. 1), яка складається з трьох блоків (методологічний, операційно-змістовий, контрольньо-оцінний) і спрямована на формування готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Методологічний блок моделі розкриває наукові підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) та принципи (гуманізації, інтерактивності, індивідуалізації, комфортності, рефлексії) підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Операційно-змістовий блок включає три етапи підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів (адаптації, інтенсифікації, ідентифікації), які реалізуються за рахунок оновлення змісту фахових дисциплін («Дидактика», «Методика навчання української мови», «Методика навчання літературного читання»), виробничої (стажистської) практики та включення системи інтерактивно-фахових завдань практико-орієнтованого характеру; використання ресурсу дисципліни вільного вибору студентів «Особливості організації інтерактивної навчальної взаємодії здобувачів початкової освіти», та забезпечують формування окремих компонентів готовності (ціннісно-мотиваційний, змістовно-процесуальний, особистісно-рефлексивний).

Контрольно-оцінний блок відображає критерії (професійно-мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, рефлексивно-оцінний), показники та рівні (високий, достатній, середній, низький) сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Результатом реалізації моделі є готовність майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Педагогічні умови:

1. Створення студентоцентризованого середовища в процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів
2. Спрямованість діяльності викладача на практико-орієнтований характер підготовки студентів до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів
3. Запущення здобувачів вищої освіти до рефлексивної діяльності під час їх підготовки до організації інтерактивної навчальної взаємодії молодших школярів

Рис. 1 Модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів

Визначено та схарактеризовано педагогічні умови реалізації моделі, які сприяли формуванню готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів: створення студентоцентрованого середовища в процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; спрямованість діяльності викладача на практико-орієнтований характер підготовки студентів до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; залучення здобувачів вищої освіти до рефлексивної діяльності під час їх підготовки до організації інтерактивної навчальної взаємодії молодших школярів.

У третьому розділі **«Дослідно-експериментальна перевірка ефективності моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів»** висвітлено методика проведення педагогічного експерименту, описано поетапне впровадження моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів та здійснено перевірку її ефективності.

Модель проходила апробацію протягом 2016–2019 рр. у таких закладах вищої освіти України: Бердянському державному педагогічному університеті (факультет психолого-педагогічної освіти та мистецтв), Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (факультет початкової освіти), Криворізькому державному педагогічному університеті (психолого-педагогічний факультет), Державному вищому навчальному закладі «Донбаський державний педагогічний університет» (факультет початкової, технологічної та професійної освіти). Загальна кількість респондентів, охоплених експериментом, – 303 особи.

Формувальний експеримент здійснено послідовно за такими етапами: адаптації, інтенсифікації, ідентифікації; кожен з яких був зумовлений формуванням у майбутніх учителів початкової школи окремих компонентів готовності до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Перший етап (адаптації) експерименту пов'язано з формуванням у студентів ціннісно-мотиваційного компонента готовності до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів під час вивчення дисципліни «Дидактика», зміст якої було оновлено відповідно до дослідної програми.

Метою другого етапу (інтенсифікації) педагогічного експерименту було формування в майбутніх учителів початкової школи змістовно-процесуального компонента готовності до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів (фахові дисципліни «Методика навчання української мови» та «Методика навчання літературного читання»).

Третій етап (ідентифікації) передбачав формування в майбутніх учителів початкової школи особистісно-рефлексивного компонента готовності до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів та збігався з організацією виробничої (стажистської) практики. Значущу роль відіграло впровадження дисципліни вільного вибору студентів «Особливості організації інтерактивної навчальної взаємодії здобувачів початкової освіти». Професійному зростанню майбутніх педагогів сприяла їх участь у вебінарах, конференціях; використання ними ресурсів методичних інтернет-порталів, освітніх платформ тощо.

На всіх етапах педагогічного експерименту впроваджено систему інтерактивно-фахових завдань, яку представлено двома групами (дидактичні та методичні).

Дидактичні інтерактивно-фахові завдання пропонувалися майбутнім учителям початкової школи з метою усвідомлення особливостей професійної діяльності в умовах Нової української школи, значущості вмінь організувати інтерактивну навчальну взаємодію учнів, побудовану на засадах дитиноцентризму, гуманізму, толерантності, партнерства та співпраці.

Методичні інтерактивно-фахові завдання виконувалися студентами для оволодіння спочатку вміннями здійснювати мікрОВикладання на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії учнів, а потім здатністю моделювати, проводити та аналізувати уроки, організовуючи інтерактивну навчальну взаємодію молодших школярів, і спрямовувалися на професійне зростання творчого потенціалу майбутніх педагогів.

Включення системи інтерактивно-фахових завдань до змісту експериментального навчання забезпечило формування готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Визначення ефективності моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів здійснено за допомогою неперервного моніторингу на всіх етапах дослідження.

Аналіз експериментальних даних засвідчив якісні зміни в рівнях сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів: зменшення кількості студентів на низькому та середньому рівнях у КГ (на 12,5 % і 9,8 % відповідно) та ЕГ (на 19,4 % і 21,3 % відповідно); збільшення кількості студентів на достатньому та високому рівнях

у КГ (на 15,0 % і 7,3 % відповідно) та ЕГ (на 22,0 % і 18,7 % відповідно), що підтверджено використанням методів математичної статистики, зокрема розрахунку непараметричного критерію Пірсона χ^2 та t-критерію Стьюдента.

Результати поділу майбутніх учителів початкової школи експериментальних і контрольних груп за рівнями сформованості готовності до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів подано в таблиці 1.

Таблиця 1.

Динаміка рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів на констатувальному та формувальному етапах експерименту (%)

Рівні	На початок експерименту				На кінець експерименту			
	N(153)	КГ	N(150)	ЕГ	N	КГ	N	ЕГ
Низький	44	28,8	41	27,4	25	16,3 (-12,5)	12	8,0 (-19,4)
Середній	66	43,1	63	42,0	51	33,3 (-9,8)	31	20,7 (-21,3)
Достатній	31	20,3	35	23,3	54	35,3 (+15)	68	45,3 (+22)
Високий	12	7,8	11	7,3	23	15,1 (+7,3)	39	26 (+18,7)

Графічно динаміка якісних змін сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів упродовж педагогічного експерименту представлена на рис. 2.

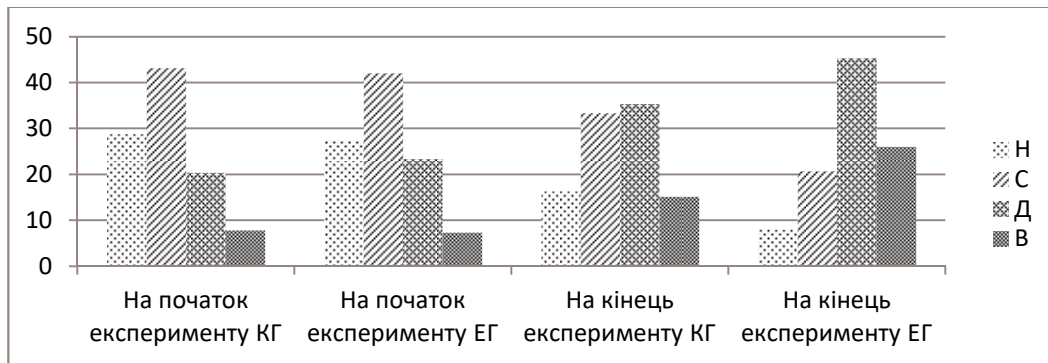

Рис. 2 Динаміка якісних змін сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів

Таким чином, за всіма параметрами відзначено статистично достовірні зміни рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, що дає підставу зробити висновок про ефективність розробленої моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів та можливість її подальшого впровадження в закладах вищої освіти.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано розв'язання наукової проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, яка виявляється в обґрунтуванні, розробці й експериментальній перевірці моделі цього процесу. Результати дослідження засвідчили досягнення мети, вирішення поставлених завдань і дали змогу сформулювати такі висновки:

1. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури розкрито сутність понять дослідження («взаємодія», «навчальна взаємодія», «суб'єкт-суб'єктна взаємодія», «інтерактивне навчання», «інтерактивна навчальна взаємодія учнів»). Зокрема, вперше визначено зміст поняття «підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів» – це цілеспрямований динамічний процес, що передбачає формування педагога, здатного втілювати ідеї гуманізму, педагогіки партнерства, дитиноцентризму; впроваджувати інноваційні технології; організовувати суб'єкт-суб'єктні взаємовідносини на засадах діалогізації всіх учасників освітнього процесу.

Уточнено поняття «готовність майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів» – це цілісне інтегроване утворення, що має багатокомпонентну структуру (ціннісно-мотиваційний, змістовно-процесуальний, особистісно-рефлексивний) та передбачає здатність

вільно орієнтуватися в педагогічних новаціях, моделювати, проводити й аналізувати урок на основі інтерактивної навчальної взаємодії учнів, і дозволяє максимально розкрити та реалізувати творчий потенціал.

2. Розглянуто особливості сучасного етапу професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, що дозволило констатувати різноаспектність вивчення цієї проблеми, а саме: впровадження особистісно-орієнтованого навчання молодших школярів, реалізація ідей гуманістичних цінностей, педагогіки партнерства, дитиноцентризму, співпраці; усвідомлення необхідності реформування початкової освіти, зокрема й на засадах пріоритетності суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії, діалогізації; формування здатності моделювати та проводити інтерактивні уроки.

Сучасна початкова школа потребує свідомого педагога, орієнтованого на творчий розвиток особистісних і професійних якостей, готового впроваджувати інноваційні зміни, задекларовані в Концепції Нової української школи. Важливим у цьому процесі є розвиток ключових компетентностей та наскрізних умінь, здатність організовувати інтерактивну навчальну взаємодію учнів, що забезпечує формування їхньої освітньої траєкторії, допомагає оцінювати ризики, приймати рішення, співпрацювати в команді. Підготувати такого вчителя можна за умови створення в закладах вищої освіти студентоцентрованого середовища, яке формує нове педагогічне мислення, орієнтує на багатофункціональність професійної діяльності, толерантність, мобільність, суб'єкт-суб'єктну взаємодію учасників освітнього процесу.

3. Схарактеризовано критерії, показники та рівні (високий, достатній, середній, низький) сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів: професійно-мотиваційний (наявність у майбутніх учителів гуманістично ціннісних установок; усвідомлення значущості ідей дитиноцентризму, педагогіки партнерства, співпраці, а отже, перспективність уміння організовувати інтерактивну навчальну взаємодію учнів в освітньому середовищі початкової школи), когнітивно-діяльнісний (оволодіння майбутніми вчителями початкової школи дидактичними та методичними знаннями і вміннями здійснювати мікрОВикладання на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії учнів), рефлексивно-оцінний (здатність студентів моделювати, проводити та аналізувати уроки, організовуючи інтерактивну навчальну взаємодію молодших школярів; прагнення майбутніх учителів початкової школи до професійного зростання, саморозвитку та самовдосконалення). В основу якісної відмінності рівнів покладено сукупність параметрів, які відображають кількісно-якісні особливості процесу формування готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

4. Розроблено модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, яка включає методологічний, операційно-змістовий, контрольно-оцінний блоки; базується на особистісно-орієнтованому, діяльнісному та компетентнісному підходах і передбачає результат – готовність майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Визначено та схарактеризовано педагогічні умови реалізації моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів у закладах вищої освіти (створення студентоцентрованого середовища в процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; спрямованість діяльності викладача на практико-орієнтований характер підготовки студентів до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; залучення здобувачів вищої освіти до рефлексивної діяльності під час їх підготовки до організації інтерактивної навчальної взаємодії молодших школярів).

5. Експериментально перевірено ефективність моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів. Узагальнення результатів формульованого експерименту дослідження дозволило виявити динаміку кількісно-якісних змін на всіх рівнях формування готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів. В експериментальній групі, порівняно з контрольною, зросла кількість студентів, які виявили високі та достатні показники сформованості готовності до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів і, відповідно, зменшилась їхня кількість на середньому та низькому рівнях. Усе це засвідчило дієвість проведеного експериментального дослідження та можливість подальшого впровадження розробленої моделі в закладах вищої освіти, які здійснюють підготовку відповідних фахівців.

Презентовані результати проведеного дослідження не вичерпують усіх аспектів проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Подальші наукові розвідки можуть бути присвячені вивченню питань професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи як агентів змін, здатних взаємодіяти в різних фокус-групах на засадах педагогіки партнерства, толерантності та мобільності.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях України

1. **Казанцева К. Ю.** Сутність мотивації навчання як педагогічної категорії. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки* : збірник наукових праць. Бердянськ, 2012. Спеціальний випуск. С. 96–100.

2. **Петрик К. Ю.** Теоретичні засади проблеми підготовки майбутніх учителів до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії молодших школярів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Педагогічні науки*. Чернігів, 2016. Випуск. 135. С. 124–128.

3. **Петрик К. Ю.** До питання про сутність поняття «підготовка майбутніх учителів до організації навчальної взаємодії молодших школярів». *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* : збірник наукових праць Уманського

державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Умань, 2016. Випуск 55. С. 31–37.

4. **Петрик К. Ю.** Педагогічне партнерство у процесі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Педагогічні науки* : збірник наукових праць. Херсон, 2017. Випуск LXXV. С. 170–173.

5. **Петрик К. Ю.** Готовність майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів. *Молодь і ринок* : науково-педагогічний журнал. Дрогобич : Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2018. № 5 (160). С. 173–178.

6. **Петрик К. Ю.** Модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова* : фаховий журнал. Серія 5. *Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2018. Випуск 61. С. 235–239.

Статті в наукових іноземних виданнях

7. **Петрик К. Ю.** Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology in the age of globalization – 2017*. Budapest, 2017. V (62), Issue 142. P. 36–40.

Матеріали науково-практичних конференцій, тези доповідей

8. **Казанцева К. Ю.** Особливості реалізації технології навчальної взаємодії вчителя та учнів. *Реалізація компетентнісного підходу в системі професійної освіти педагога* : матеріали III всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Ялта, 25–26 квітня 2013 р. Ялта, 2013. С. 76–78.

9. **Петрик К. Ю.** Особистісно-орієнтований підхід у процесі професійної підготовки майбутніх учителів до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії молодших школярів. *Педагогічні ідеї Софії Русової у контексті сучасної освіти* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 160-річчю від дня народження С. Ф. Русової. м. Чернігів, 18–19 лютого 2016 р. Чернігів, 2016. С. 187–190.

10. **Петрик К. Ю.** Упровадження діяльнісного підходу в процес підготовки майбутніх учителів до організації навчальної взаємодії молодших школярів. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку* : матеріали XXVII всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. м. Переяслав-Хмельницький, 17 листопада 2016 р. Переяслав-Хмельницький, 2016. С. 317–320.

11. **Петрик К. Ю.** Компетентнісний підхід у процесі професійної підготовки майбутніх учителів до організації навчальної взаємодії молодших школярів: теоретичний аспект. *Актуальні проблеми психології та педагогіки* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. м. Харків, 11–12 листопада 2016 р. Харків, 2016. С. 40–43.

12. **Петрик К. Ю.** Використання потенціалу інтерактивної навчальної взаємодії з метою залучення студентів до рефлексивної діяльності. *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку* : матеріали I всеукраїнської науково-

практичної інтернет-конференції. м. Бердянськ, 20–21 квітня 2017 р. Бердянськ, 2017. С. 142–144.

13. **Петрик К. Ю.** Застосування системного підходу в процесі підготовки майбутніх учителів до організації інтерактивної навчальної взаємодії молодших школярів. *Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі* : матеріали III міжнародного конгресу. м. Одеса, 18–21 травня 2017 р. Одеса, 2017. С. 191–192.

14. **Петрик К. Ю.** Створення освітнього студентоцентрованого середовища в процесі дидактико-методичної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти* : матеріали всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції. м. Бердянськ, 14 вересня 2017 р. Бердянськ, 2017. С. 110–114.

15. **Петрик К. Ю.** Інноваційний аспект формування позитивної мотивації у майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів. *Формальна і неформальна освіта у вимірах педагогіки добра Івана Зязюна* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. м. Полтава, 5–6 березня 2018 р. Полтава, 2018. С. 127–129.

16. **Петрик К. Ю.** Використання інноваційних форм у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів. *Інновації в початковій освіті: проблеми, перспективи, відповіді на виклики сьогодення* : матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. м. Полтава, 23–24 травня 2018 р. Полтава, 2018. С. 133–136.

Колективна монографія

17. **Казанцева К. Ю.** Підготовка майбутніх учителів до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії молодших школярів у процесі навчання. *Дидактико-методична підготовка майбутніх фахівців початкової освіти: компетентнісний підхід* : колективна монографія / за заг. ред.: Л. В. Коваль, А. М. Крамаренко, К. І. Степанюк. Бердянськ, 2015. С. 237–257.

АНОТАЦІЇ

Петрик К. Ю. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Бердянський державний педагогічний університет, Міністерство освіти і науки України, Бердянськ, 2020.

У дослідженні теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, що складається з методологічного, операційно-змістового та контрольного-оцінного блоків, реалізується за педагогічних умов (створення студентоцентрованого середовища в процесі підготовки майбутніх

учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; спрямованість діяльності викладача на практико-орієнтований характер підготовки студентів до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; залучення здобувачів вищої освіти до рефлексивної діяльності під час їх підготовки до організації інтерактивної навчальної взаємодії молодших школярів), результатом якої є готовність майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; визначено сутність поняття «підготовка майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів».

Оновлено зміст фахових дисциплін («Дидактика», «Методика навчання української мови», «Методика навчання літературного читання»), виробничої (стажистської) практики на основі запропонованої системи інтерактивно-фахових завдань з метою формування готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів; розроблено й упроваджено дисципліну вільного вибору студентів «Особливості організації інтерактивної навчальної взаємодії здобувачів початкової освіти».

Ключові слова: підготовка майбутніх учителів початкової школи, модель підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, педагогічні умови реалізації моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів, компоненти, критерії та рівні сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до організації інтерактивної навчальної взаємодії учнів.

Petryk K. Yu. Preparing of Future Primary School Teachers for Organization of Interactive Educational Interaction of Students. – The qualification scientific work on the rights of manuscript.

Thesis submitted for the PhD degree in Pedagogic sciences, specialty 13.00.04 «Theory and Methodology of Professional Education». – Berdyansk State Pedagogical University, Ministry of Education and Science of Ukraine. – Berdyansk, 2020.

In the thesis *for the first time*: theoretically substantiated, developed and experimentally tested model of preparing of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students, which consists of methodological, operational-content and control-evaluation blocks, is implemented under of pedagogical conditions (the creation of a student-centered environment in the process of preparation of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students; the focus of the teacher's activity on the practical-oriented nature of preparing students for organization of interactive educational interaction of students; involvement of applicants for higher education in reflexive activity during their preparation for organization of interactive educational interaction of younger students), the result of which is the readiness of future primary school teachers for organization interactive educational interaction of students; the essence of the concept of «preparation of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students» *is defined*;

the concept of «readiness of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students» *is clarified*;

the content (didactic and methodical components) of preparing of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students *has been improved*;

the ideas for introducing personally oriented, activity and competence approaches in the professional preparing of future primary school teachers *have been further developed*; as well as scientific provisions of the practical-oriented preparation of students for organization of interactive educational interaction of students in the context of the implementation of the Concept of the New Ukrainian School.

Modern primary school needs a motivated educator who has the freedom to be creative and develop professionally, able to comprehend the context of transformation of changes in the educational system of our country for years to come. It is important in this process to be able for organization interactive educational interaction of students, which helps to approximate the education and upbringing of the younger student to their individual opportunities, abilities and life plans. It is possible to prepare such a teacher if a student-centered environment is created in higher education institutions, which forms a new pedagogical thinking, activates the creative potential of future specialists, focuses on the multifunctionality of professional activity, tolerance, mobility, subject-subject interaction of the learning process participants.

The study of psychological and pedagogical literature, in particular the definitions of «interaction», «educational interaction», «subject-subject interaction», «interactive learning», «interactive educational interaction of students», and their creative reinterpretation allowed for the first time to formulate the essence of the basic notion «preparing of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students» – a purposeful dynamic process that involves the formation of a teacher capable of embodying the ideas of humanism, pedagogy of partnership, child-centrism, and to introduce innovative technologies, and to organize subject-subject interaction based on dialogue of all participants of the educational process.

As a result of analysis of modern works on preparation of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students, various aspects of the problem under study were found out. Thus, it was considered in the context of future educators' awareness of the humanistic values, the ideas of partnership pedagogy, child-centrism for self-development, self-realization and self-improvement; the need to reform primary education on the basis of introducing subject-subject pedagogical interaction, dialogue; developing the ability to model and conduct lessons in primary school through the use of interactive learning technologies.

The concept of «readiness of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students» is clarified – it is a holistic integrated formation that has a multicomponent structure (value-motivational, substantive-procedural, personality-reflexive) and provides the ability to freely orient in pedagogic innovations, to model, conduct and analyze lessons by organizing interactive educational interaction of students, and allows for maximum disclosed and realized the creativity potential.

The components of readiness formation of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students defined, in particular: value-

motivational, substantive-procedural, personality-reflexive, which are revealed through the system of criteria: *professional-motivational* – assumes that future primary school teachers will have humanistic values orientations; awareness of the importance of the ideas of child-centrism, pedagogy of partnership, cooperation, and therefore the prospect of the ability for organization of interactive educational interaction of students in the primary school educational environment; *cognitive-active* – reveals the level of mastery of future primary school teachers with didactic and methodical knowledge and skills to perform micro-teaching on the basis of subject-subject interaction students; *reflexive-evaluative* – characterizes students' ability to model, conduct and analyze lessons by organizing interactive educational interaction of students; aspirations of future primary school teachers for professional growth, self-development and self-improvement.

The study of the state of the problem under study showed that it is in modern strategic orientations for the professional training of future primary school teachers, insufficient attention has been paid to the implementation of the large-scale education reform «New Ukrainian School». The content of theoretical and practical training of specialists of the first (bachelor) level of higher education of specialty 013 Primary education envisages too few practical-oriented tasks that would contribute for formation of the ability of future teachers to create a comfortable educational environment in primary school, to provide dialogue interaction; to model, conduct and analyze lessons based for organization of interactive educational interaction of younger students.

The model of preparation of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students was developed which consists of three blocks: methodological, operational-meaningful, control-evaluative.

The methodological block of the model of preparation of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students reveals scientific approaches (personally oriented, activity and competence) and principles (humanization, interactivity, individualization, comfort, reflection) of research.

The operational-content block includes components (value-motivational, substantive-procedural, personality-reflective) and three stages of preparation of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students, which is implemented by updating the content of professional disciplines («Didactics», «Ukrainian language teaching methodology», «Methods of teaching literary reading») and of production (trainee) practice; the use of the resource of the discipline of free choice of students «Features of the organization of interactive educational interaction of applicants for primary education».

The control and evaluation unit contains criteria (vocational-motivational, cognitive-active, reflexive-evaluation), indicators and levels (high, sufficient, average, low) of the preparedness of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students.

The pedagogical conditions of realization of model of preparation of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students are defined and characterized: the creation of a student-centered environment in the process of preparation of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students (overcoming the inertia of thinking, moving to a new level of

building relationships between participants in the educational process, in particular providing a pedagogical partnership in systems «teacher-student» and «student-student» based on a dialogue where participants interact as active subjects); the focus of the teacher's activity on the practical-oriented nature of preparing students for organization of interactive educational interaction of students (activation of creative and personal potential of future teachers, modeling of practice-oriented situations in the process of didactic-methodological preparation and learning to solve them through faculties); involvement of applicants for higher education in reflexive activity during their preparation for organization of interactive educational interaction of younger students (stimulating students to self-determination and formation of personal «self-concept»; systematic implementation of pedagogical reflection of their own actions in the context of the problem under study).

The peculiarities of introducing the model of preparation of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students are revealed, and the review of its effectiveness is presented. The sequence of stages (adaptation, intensification, identification) of this process are planned and ensured.

The first stage (adaptation) of the experimental research is related to the formation of the future primary school teachers a value-motivational component of readiness for organization interactive educational interaction of students, which was characterized by an interest in pedagogical activity, awareness of ideas of child-centrism, pedagogy; the importance of organizing students' of interactive educational interaction. Generally, the process of formation of this component began during the study of the discipline «Didactics», the content of which was updated in accordance with the research program.

The purpose of the second stage (intensification) of the pedagogical experiment was to form in the future primary school teachers a substantive-procedural component of the readiness for organization interactive educational interaction of students, which was aimed at mastering the students with relevant didactic and methodical knowledge; development of micro-teaching skills based on subject-subject interaction of students (professional disciplines «Methods of Ukrainian language teaching» and «Methods of literary reading teaching»).

The third stage (identification) involved the formation of the future primary school teachers personal-reflexive component of the readiness for organization interactive educational interaction of students, which helped them to develop pedagogical reflection on independent modeling, conducting and analysis of lessons in primary school; striving for self-development and self-improvement. The stage coincided in time with the passing of industrial (internship) students' practice, which allowed to make the transition from students' educational and cognitive activity, where there were simulations of practical-oriented situations in the process of didactic-methodological training and teaching students to solve them with the help of interactive-professional to modeling, conducting and analyzing lessons based on the organization of interactive educational interaction of students in the real educational process of primary school. A special attention at the identification stage was given to the choice of students of the discipline «Features of the organization of interactive educational interaction of applicants for primary education» in order to form the readiness of future primary school teachers for organization interactive

educational interaction of students. The professional growth of future teachers also took place during their participation in webinars and conferences; use of resources of methodical Internet portals, educational platforms and others.

At all stages of the pedagogical experiment, a system of interactive and professional tasks was introduced, which was presented by two groups (didactic and methodical). Didactic interactive-professional tasks were offered to future primary school teachers in order to understand the peculiarities of professional activity in the conditions of the New Ukrainian School, the importance of the ability for organization interactive educational interaction of students, based on the principles of child-centrism, humanitarianism. Methodical interactive-professional tasks were performed by students to master the ability to perform micro-teaching on the basis of subject-subjective interaction of students at first, and then the ability to model, conduct and analyze lessons, organizing interactive educational interaction of younger students and aimed at professional growth creative potential of future teachers.

The inclusion of a system of interactive-professional tasks in the content of experimental learning ensured the formation readiness of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students.

Determining the effectiveness of the model of preparing future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students was carried out through continuous monitoring at all stages of the study.

The experimental data analysis revealed qualitative changes at the low and medium levels of the willingness of future primary school teachers for organization interactive educational interaction of students, due to the decrease in the number of students of these categories during the pedagogical experiment in CG (control group) – by 12,5% and 9,8% respectively) and EG (experimental group) – by 19,4% and 21,3% respectively. Sufficient and high levels of student preparedness were also demonstrated by positive qualitative changes: an increase in the number of respondents in CG (by 15% and 7,3%, respectively) and EG (by 22% and 18,7%, respectively).

The practical significance of the study is in updating the content of professional disciplines («Didactics», «Methods of Ukrainian language teaching», «Methods of literary reading teaching»), production (internship) practice that based on the proposed system of interactive and professional tasks in order to form the readiness of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students; development and implementation of the discipline of free choice of students «Features of the organization of interactive educational interaction of applicants for primary education».

Key words: professional preparation of future primary school teachers, model of preparation of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students, pedagogical conditions for the implementation of the model of preparation of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students, components, criteria and levels of the formation the readiness of future primary school teachers for organization of interactive educational interaction of students.

Підписано до друку **05.02.2020 р.**
Гарнітура «Times New Roman». Формат 60x84/16. Папір офсет.
Друк – оперативний. Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 1,1
Тираж 100 прим. Зам. № 230

Друк ПП Скребейко П.В.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виробників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 1509 від 26.09.2003 р.
м. Мелітополь, вул. М. Грушевського, 5
тел.: 097-930-42-50